



לקראת זמן מותן תורתינו תשפ"א

שיעור מיוחד לכבוד חג השבועות
מאת חבר מועצת גדולי התורה באמריקה
הרב יצחק סורוצקין שליט"א
ראש הישיבה מתיבתא דלייקווד וטעלז



אגודת ישראל
מאחדת עם ישראל
בכח לימוד התורה

**כאיש אחד
בלב אחד**



חברי מועצת גדולי התורה באמריקה

הובא על ידי ועד מפעלי תורה, אגודת ישראל באמריקה

הכנה לקבלת התורה

הרב יצחק סורוצקין, שליט"א
חבר מועצת גדולי התורה דאגודת ישראל
ראש הישיבה מתיבתא דליקוואוד וטעלז

כתב החינוך במצות ספירת העומר (מצוה שו) שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל, וכמו שכתוב (ירמיה לג, כה) 'אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה, וזה היה הזכות של עם ישראל שע"י יצאו ממצרים כי הם יקבלו את התורה.

והוסיף שבגלל שבנ"י מבינים את גודל חשיבות התורה שזה חיותם וגדלותם מעל שאר כל העמים, לכן סופרים את הימים עד מתן תורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, וכשם שביציאתם ממצרים קבלו את התורה בחג השבועות, כן בכל שנה ושנה בני ישראל מקבלים את התורה מחדש בחג השבועות, כמבואר בירושלמי בר"ה שכל שנה צריכים לקבל מחדש את התורה, ואנו מכינים את עצמנו בתקופה זו שבין פסח לעצרת לקבלת התורה, ולכן אנו סופרים כדי להראות שאנו מצפים ומייחלים לקבלת התורה, שמרוב השמחה שקבלנו התורה ושבקבלה שוב בעצרת אין אנו יכולים להמתין ואנו סופרים את הימים לקראת קבלת התורה, להראות את ההרגשה של החשיבות שאנו מייחלים לקבלת התורה.

כתוב במדרש שהקב"ה רצה ליתן התורה לבנ"י מיד עם יציאתם ממצרים, אבל מחמת מצבם לא היו ראויים לקבל את התורה כי הם היו במחלוקת ובמריבה, כמבואר בפסוקים שכתוב בלשון רבים 'ויחנו' ו'יסעו', ואמרו חז"ל חונים במריבה ונוסעים במריבה, ואילו כשהגיעו להר סיני כתוב בפסוק בלשון יחיד 'ויחן' שם ישראל כנגד ההר, ואמרו חז"ל שהם היו כאיש אחד בלב אחד, דהיינו כגוף אחד וכנשמה אחת, מאוחדים ומצורפים כקשר אחד של כולם בהרמוניה אחת, והתורה שהיא כולה שלום כדכתיב דרכי דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, אין אני נותנה אלא לאומה שאוהבת שלום, וכשהגיעו להר סיני והיו בשלום כבר היו ראויים לקבל את התורה.

וצריך ביאור מה נשתנה שעד עכשיו היו חונים במריבה ונוסעים במריבה, ובדיוק כשהגיעו למתן תורה נהפכו לכאיש אחד בלב אחד, מה השתנה בזמן זה.

ונראה על פי דברי החסיד יעבץ בפירושו על מסכת אבות שכתב הטעם שלומדים פרקי אבות בחודשי הקיץ מפסח עד החורף, שבנ"י שיצאו ממצרים היו עסוקים בתקופה זו שבין פסח לעצרת בתיקון המדות, לרכוש מדות טובות ונאות, כי התורה לא תשכון אלא במי שמלא מדות טובות וריק ממדות רעות, ומשה רבינו הזהירם שיעבדו את מדותם לתקנם, עד לקבלת התורה.

וכתב שם דגם בכל שנה ושנה בתקופה זו שבשנה צריך כ"א לעבוד על תיקון המדות, ולכן לומדים מסכת אבות שהיא מלאה בכל המדות הטובות שכל אחד צריך לקנותם, וכתוב בה את המדות הרעות שמהם צריך להתרחק.

וכתב שהפרקים הראשונים עניינם מדות טובות, ואילו הפרק האחרון נקרא קנין תורה, שענינו חשיבות התורה ואין שם ענין מדות טובות כלל, כי זה הסדר בלימוד פרקי אבות שמתחילים מיד אחר הפסח, וכשמגיעים לחג השבועות לומדים את הפרק של קנין תורה, כדי להדגיש שא"א לקנות את התורה ולהגיע למתן תורה, והתורה אינה יכולה להקלט ללומדיה אא"כ יש להם מדות טובות ונאות. וזה היה העבודה של בנ"י כשיצאו ממצרים וזה העבודה של כלל ישראל בכל שנה ושנה בזמן זה לקנות מדות טובות לקבלת התורה.

כתב הגר"א בפירושו על מגילת אסתר, על הפסוק שמרדכי הצדיק היה רצוי לרוב אחיו ודובר שלום לכל זרעו, שהשלום הוא הכלל והלבוש לכל המדות טובות, איש שלום יש לו את כל המדות הטובות, כי להיות איש שלום צריך שיהא לו אהבת ישראל, הוא צריך להרגיש את השני, הוא צריך להיות ותרן רחמן, בעל סבלנות וענוה. המתייחס יפה לזולתו, ומי שהוא איש שלום ה"ז מראה שהוא מלא במדות טובות, כי השלום כולל כל המדות טובות. – ונראה שזה מה שאמר הקב"ה לכלל ישראל שאינו יכול ליתן את התורה כשהם במריבה, כי זה סימן שחסר להם במדות טובות שהן ההכשרה לקבלת התורה, ולכן הזהירם לתקן את המדות, וכשבנ"י תקנו מדותם הם הגיעו למדרגה של כאיש אחד בלב אחד, ונעשו אומה אוהבת שלום ורודפת שלום, ונעשו אנשי שלום, ובזה נעשו ראויים לקבלת התורה אשר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

אמנם צריך לבאר דאם כן שלימוד פרקי אבות הוא ע"מ לקנות מדות טובות לקראת קבלת התורה, מדוע ממשיכים ללמוד פרקי אבות גם אחר חג השבועות וקבלת התורה. – ונראה לפי דברי הגר"א במשלי שכתב כי התורה מביאה לידי כל המדות הטובות, ועל ידי התורה האדם בטוח מכל מדות רעות, ובלי התורה זו עבודה קשה לתקן אף מדה אחת, כידוע מהגרי"ס שאמר שיותר קשה לתקן מדה אחת מללמוד כל הש"ס כולו. – והגר"א כתב שבלי התורה אף אם יצליח לעבוד ולתקן מדה אחת, זה לא יועיל לו למדה אחרת, וזה למעלה מדרך הטבע שבלי התורה יצליח האדם לקנות כל המדות הטובות והנאות, וסגולת התורה שדרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום לרומם ולזכך ולטהר את האדם ולתקנו במדות נאות וטובות.

וכתב שם שלכן המשנה האחרונה של אבות לפני הברייתא של קנין תורה, היא מאמרו של בן בג בג הפך בה והפך בה דכולה בה ואין לך מדה טובה הימנה. וכוונתו שהגיעה והעמל בתורה מעדנת את האדם ומרוממתו, ומקנה לו מדות טובות ונאצלות. וזה אומר התנא בן בג בג תהא עמל בתורה הפך בה והפך בה שאין לך מדה טובה הימנה, שכל המדות הטובות נמצאים בתורה, וכשלוּמדים את התורה מעדנת את האדם והוא נהפך לאדם אחר מרומם ומלא במדות טובות.

והוסיף הגר"א שכשהאדם לומד מסכת אבות הוא יכול לבא לידי יאוש, שחושב איך יוכל לקנות את כל המדות הטובות והרי אין זה שייך לקנותם, וע"ז אומר לו התנא תעמול בתורה והפך בה והפך בה, וזה כח התורה להפוך את האדם ולהקנותו את המדות הטובות והנאות שניתן לקבל מהתורה.

כתב הרמב"ם בהלי איסור"ב (פכ"א הכ"ט) לבאר את מאמר הגמ' שלעולם ישיא אדם בתו לת"ח, שהטעם הוא משום שאין דבר מגונה ולא מריבה בביתו של ת"ח. לא כתב הרמב"ם שמעלתו היא שהוא ת"ח היודע תורה והוא עמקן וחרף וכדו', אלא הטעם שיקח ת"ח כי יש לו את המדות היפות ביותר, יש לו מדות טובות שאין דבר מגונה ולא מריבה בביתו של ת"ח. ובזה יהא שלום בית – בזמננו שכ"כ חסר שלום בית בכלל ישראל הלוקח חתן ת"ח לבתו הרי מדותיו מתוקנות ומעודנות בהרבה הרבה יותר מאדם שאינו שקוע בתורה.

וכן בהל' דעות (פ"ה ה"א) כתב הרמב"ם החכם ניכר בחכמתו ובדעותיו, והוא מובדל בהן משאר העם – דהיינו דלא רק בחכמתו הוא ניכר, אלא גם בדעותיו שהם מדותיו הטובות, ובזה הוא מובדל ומרומם, שע"י התורה הוא מקבל מדות טובות.

ישנם שני מסכתות המדברות בענין המדות טובות, יש מסכת דרך ארץ רבא ויש מסכת דרך ארץ זוטא, והם מדברים לשני סוגי בני אדם. מס' דרך ארץ רבא מדברת לאנשים שאינם במדרגות של ת"ח, וכתוב שם שו"ע שלם של מדות לאנשים אלו, אבל מס' דרך ארץ זוטא היא מיוחדת לת"ח, וכך מתחילה המשנה דרכם של ת"ח להיות ענוים שפלים וכו', והם ממולים וכביאור הנחלת יעקב על התוספתא שם דהיינו שהם ממולאים במדות טובות, שהתורה יש לה כח לרומם ולעדין את לומדיה. – דרך ארץ קדמה לתורה שכדי שהתורה תיקלט בלבו צריך את הדרך ארץ קדמה, אבל לאחר שלמד תורה הוא מגיע למדרגה גבוהה הרבה יותר במדות טובות.

ולכן ממשיכים ללמוד פרקי אבות גם אחרי חג השבועות, כי לא די בדרגה של המדות של דרך ארץ קדמה לתורה שקודם חג השבועות, אלא שלאחר קבלת התורה שיש בחג השבועות כשממשיכים ללמוד תורה, הרי התורה תרוממהו לדרגות גבוהות יותר במדות טובות.

ובעצם זה מונח במשנה באבות (פ"ג מ"ז) רבי אלעזר בן עזריה אומר אם אין דרך ארץ אין תורה ואם אין תורה אין דרך ארץ, וכפשוטו ה"ז סתירה שמצד אחד א"א לקבל תורה בלי דרך ארץ, ומצד שני בלי תורה א"א לקבל דרך ארץ. א"כ איך זה מתחיל. – אלא היסוד שהתנא אומר הוא, שאם אין דרך ארץ אין תורה, שיש איזה מינימום של דרך ארץ שצריך לקנות תורה, אבל אחר שלומד תורה אם אין תורה אין דרך ארץ היינו שהמדרגה של הדרך ארץ שיש אחר לימוד התורה הוא במדרגה הרבה יותר גבוהה מהדרך ארץ של קודם לימוד התורה.

עובדה יפה היה אצל הגר"ע גרודזינסקי רשכבה"ג שהיה בוילנא לפני מלחה"ע השניה, והוא היה רבן של כל ישראל, מי לא שמע עליו, וכשהגר"ע נהיה חתן אצל הדיין של וילנא ר' אליהו לייזר, הוא כתב לסבא ר' ישראל מסלנט שהוא זכה ב"ה לחתן ת"ח וגאון וידען בתורה וכו', ור' ישראל השיב לו במכתב מה אתה כותב לי שהוא ת"ח וגאון, לא זה מה שאני צריך לדעת, אני צריך לדעת אם יש לו מדות טובות, אם הוא 'מענטש', כי בפסוק כתוב כי יקח 'איש' אשה, שהוא צריך להיות איש, ואני מניח שהדיין ר' אליהו לייזר השיב לר' ישראל שכוונתו כשכתב שהוא ת"ח היינו שיש לו המדות הנאות והטובות, וכידוע שהגר"ע היו לו המדות טובות שאין למעלה מהן כי זה ת"ח.

וכמאמר חז"ל (ברכות דף סד ע"א) ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. כוונת הפסוק הוא שתלמידי חכמים מרבים מדות טובות בעולם, כי כל בניך למודי ה' שהם לומדים תורה ומרוממים את לומדי התורה לת"ח ולתלמידי תלמידיהם, ובזה הם משפיעים את החשיבות של לימוד התורה ומרבים תורה בעולם, ועי"ז ורב שלום בניך שהם מקבלים מדות נאות וטובות, וזה היסוד של ת"ח שהוא דואג לעולם, אוהב שלום ורוצה להרבות מדות טובות בעולם והתרוממות, להבין שהתורה היא מרוממת את עם ישראל מי כעמך ישראל יותר מכל האומות, שלנו יש את התורה שהיא נותנת לנו מדות טובות.

הגמ' ביבמות (דף סב ע"ב) מספרת על כ"ד אלף תלמידי ר"ע שמתו בתקופה זו שבין פסח לעצרת, משום שלא נהגו כבוד זה בזה. וקשה מדוע קיבלו עונש כ"כ חמור על שלא נהגו כבוד זה בזה, שכולם ימותו, והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ואח"כ לימד תורה לקומץ תלמידים ומהם נתפשטה התורה בכל כלל ישראל. – וגם מדוע מתו דוקא בתקופה זו של בין פסח לעצרת.

המהרש"א (שם) מסביר שלא נהגו כבוד זה"ז היינו שהיה חסר אהבה ביניהם, שחסר היה אהבת ישראל, וממילא הם דברו בגנות חבריהם, ולכן מתו במיתת אסכרה שהיא נכנסת בגרון האדם, כנגד הלה"ר שהם דברו זע"ז.

וכן במדרש קהלת כתוב שאמר ר' ע' לתלמידיו החדשים שלא ינהגו כתלמידים הראשונים שענים צרה זב"ז והיו שונאים זא"ז, ולא עזרו זל"ז בתורה. שהיה חסר במדות שלהם, ולכן התורה אינה יכולה להבנות מתלמידים שחסר להם מדות טובות שת"ח צריך שיהא מוכתר בהם. ודוקא בתקופה זו של השנה שהאדם צריך להתחזק במדות טובות וזה עבודתו לקראת קבלת התורה היה על תלמידי ר' ע' תביעה גדולה איך יתכן שלא נהגו כבוד זב"ז והיו שונאים זא"ז במקום להיות אוהבי שלום כאיש אחד בגוף אחד.

וביותר היתה עליהם התביעה כיון שהם היו תלמידי ר' ע' שגדלותו היתה המדות טובות שהיו לו, כמו שכתב החסיד יעבץ שהטעם שבתו של כלבא שבוע רצתה להנשא לר' ע' והלא הוא היה ע"ה, ומה ראתה בו שרצתה בו נגד רצון אביה שאף הדירה מנכסיו. וכתב החסיד יעבץ שהיא ראתה את המדות הנאות והטובות שיש לר' ע', הגם שר' ע' עדיין לא למד תורה, אבל היה לו את הדרך ארץ קדמה לתורה במדה מרובה, ואח"כ כשמסר נפשו לתורה שכ"ד שנים היה פרוש לגמרי מהעוה"ז ולא היה לו שייכות אלא כולו דבוק לתורה, הוא התרומם לגבהים במדות טובות. ולכן היתה תביעה גדולה יותר על תלמידיו שלא למדו המדות טובות מר' ע'. והתנהגו לגמרי הפוך מרבים. ואמר הקב"ה שא"א לבנות מהם את התורה לנצחיות של כלל ישראל.

כל התורה שיש לנו מגיע מר' ע' ותלמידיו כמו שהגמ' אומרת בתחילת מסכת מגילה (דף ב ע"א) סתם משנה ר' מ, סתם תוספתא ר' נחמיה, סתם ספרא רבי יהודה, וכולהו סתימתיא אליבא דר' עקיבא, כולם תלמידי ר' ע'. שהוא היה מוסר התורה לכלל ישראל את כל התורה שבע"פ, וזה היה מוכרח להיות רק על ידי ת"ח אמיתיים המוכתרים במדות טובות.

העבודה העיקרית בתקופה זו שלפני קבלת התורה כתב החסיד יעבץ שהיא עבודת המדות, דרך ארץ קדמה לתורה, ולעקור המדות הרעות ולהשריש את המדות הטובות כדי שנהיה ראויים לקבל את התורה, ועי"ז יוכלו לקבל את התורה באופן הנכון, ואז התורה תרומם ותזכך ותעדן להגיע למדרגות יותר גבוהות, ולהיות עם סגולה שכל העולם יסתכלו עלינו ונהיה אור לגויים.

אנשים חושבים שאפשר לתקן שלא יהיה לאומות שנאה אלינו. זה לא יתכן לעקור את שנאת הגויים, כיון שזה מגיע מזה שאנו קבלנו את התורה ויש לנו את התורה, ולכן הם מקנאים בנו ושונאים אותנו. וכמו שהגמ' אומרת בשבת (דף פט ע"א) על הר סיני שבאמת אין זה שמו אלא הר חורב שמו, ולמה נקרא שמו הר סיני שמשם יצאה שנאה לעולם, בגלל שכלל ישראל קיבלו את התורה והאומות העולם רואים איך שהתורה מרוממת אותנו הרי הם מקנאים במדות הטובות והנאות שיש לעם ישראל.

הרי אנו חיים בין האומות העולם והולכים הרבה פעמים ברחוב והם מתגרים בנו, וצועקים עלינו, ומראים את השנאה שלהם עלינו. כשאני רואה את זה אני מרגיש טוב, כי זה סימן שאני נראה כאדם מרומם, ואין אני בבחינת ככל הגוים בית ישראל, ולכן זה עושה הרגשה טובה.

בזמן של מתן תורה צריך להרגיש שמחה גדולה ולהיות מאושרים אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלינו ומה יפה ירושתינו. צריכים להרגיש את ההתרוממות של אתה בחרתנו מכל העמים וקדשתנו במצותיך ורוממתנו מלכנו לעבודתך, החזו"א אמר שכל יהודי בהגיע יו"ט הוא צריך להרגיש את השמחה של אתה בחרתנו מכל העמים, שיש לנו את התורה שהיא מבדילה אותנו מן העמים והיא מרוממת אותנו ונותנת לנו תכלית, ואילו הגויים אין להם תכלית והם מרגישים נחותים.

אנו צריכים להיות בחיים של קדוש ה' ולהיות מאושרים ואור לגויים. הגמ' אומרת בפסחים שעיקר הטעם שאנו בגלות

בין הגויים היא כדי לרומם את הגויים שמסביבנו, שהם יראו את כלל ישראל ויראו את גודל דרך החיים של היהודי.

הבה ונתכונן ליום הגדול שבו קיבלנו את התורה שעושה אותנו שונים מכל העמים, מרוממים יותר מכל העמים, ולא לחפש את דרכי הגויים, אלא להבדל מהגויים ולהתרחק מדרכם, ולהבין שדרך החיים שלנו היא שונה לגמרי, הבה נתפאר בדרך החיים שלנו, הבה ונהיה מלאים שמחה, וכאשר אנו נתרומם לדרגה של מדות טובות, נזכה בקרוב לביאת משיח צדקנו.

המשנה בעדיות (פ"ח מ"ז) אומרת אין אליהו בא אלא לעשות שלום, התפקיד של אליהו הנביא באחרית הימים כתוב בסוף מלאכי שאמר הנביא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, מבארת המשנה בעדיות את דברי הנביא שאליהו יעשה שלום בכלל ישראל. הרמב"ם בפיה"מ שם כתב שכונת המשנה שלום זה שיהודי ירגיש את השני ולעקור את שנאת ישראל ולא יהא יותר מחלוקת בכלל ישראל, אלא יהא אהבת ישראל, ולא ידברו יותר לה"ר זע"ז, אלא לאהוב ולדרוש טובה של האחר, וכשאנחנו נתרומם באהבת ישראל ובמדות טובות, ונרגיש כאיש אחד בלב אחד, נזכה כולנו בקרוב לביאת משיח צדקנו בב"א.

**TORAH
PROJECTS**
THE TORAH PROJECTS COMMISSION
A DIVISION OF AGUDATH ISRAEL OF AMERICA

Agudath Israel of America

42 Broadway, 14th floor, New York, NY 10004

Phone 212.797.9000 Fax 646.254.1600